

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“
Dr. V. Ilijadica i drugovi — Šibenik.
Odgovorni urednik: IVAN SLAVICA.

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petit retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku.
Plaća se sve unaprijed.

Izjašnjenje

novе nacionalističke omladine.

U ime dalmatinske omladine, u čije smo ime kao opunomoćnici bili poslani na konferenciju srpskohrvatske radikalno napredne omladine, što se je držala na Rijeci dne 1. IX. u prostorijama „Trgovačko-Obrtničkog Doma“, dužnost nam je, da javno, upravljeno našim dalmatinskim organizacijama, izjavimo što slijedi.

Upoznavši se sa programom omladinskog kluba „Narodno Ujedinjenje“, mi smo njegov smisao i značaj osjetili i pojmiili, proučili i prihvatili kao budući smjer našeg nacionalno-agitacionog rada među dalmatinskim omladinskim krugovima. U koliko nam je to uspelo, mi smo sve naše organizacije uvjerali u idejnu temeljitost i moralnu ljepotu ovoga programa, pa smo i došli na konferenciju kao izaslanici tako reformiranih organizacija. Pošto nam leži na srcu samo naša velika i sveta nacionalna borba i pobjeda, mi smo bili daleko od svih etiketa, forma i tričavosti starih naprednjačkih i bilo kojih sličnih omladinskih programa. Na samoj pak konferenciji već u prvom njenom zasjedanju, koje bijaše posve u duhu konvencionalnog, staromodnog, demagoškog naprednjačtva, mi smo se ogorčeno uvjerali u malodušnost sazivača i poslovođa konferencije i o njenom konservativnom, lokalnom, sitnom patriotizmu, a da o aktivnom nacionalnom mentalitetu ne govorimo.

Radi toga ne mogosmo uspjeti u pregovorima sa omladinom, koja se je pokazala nesposobna da shvati, još manje da se zanese za veliku ideju Nacionalne Slobode, koja traži ljude sa visokim energističkim moralom, sa voljom, sa ljubavlju, a ne sitne propagatore sitnih ideja, koje ne istu većih pozrtvovnosti od banalne forme. Mi, pored sve svoje velike težnje, da radimo na zajedničkoj ideji, ne mogosmo dakle da ostanemo u sredini, koja je nama tugja.

U ime organizacija, koje zastupamo, izjavljujemo da se ne identifikujemo sa bilo kojom napredno ili radikalno naprednom omladinskom grupom, koja radi na beskonačnoj evoluciji i koja se za nacionalnu slobodu bori samo sitnim radom, ostajući raspoložena samo za borbu žurnalistikom i parlamentarizmom. Ne priznajemo naprednom jednu „naprednu“ omladinu, kojoj narodno ujedinjenje Srba i Hrvata nije prirodan izdanak narodnog jedinstva Srba i Hrvata.

Jedna doista napredna srpskohrvatska omladina treba da je otporna, borbena, snažnih nacionalnih osjećaja, cijelom snagom predana nacionalnom idealu. Taj pak ideal nije ni nagodbenjački tužni ideal hrv.srp. koalicije, ni trijalistički i žalosni ideal pravaških frakcija. Ne frazirajući samo o srp.hrv. narodnom jedinstvu, nego osjećajući ga u svojoj krvi, mi osjećamo beskrvnost i mlakost hrvatske politike u opće i osjećamo, da je jedna čestita hrvatska nacionalna politika identična sa srpskom nacionalnom politikom, koja pokazuje jačine, borbenu volju za nacionalnim ponosom i nade na cjelokupan spas našega naroda. Tako se mi izjašnjujemo za nacionalni ponos i za borbu, koja čini jedan narod časnim i tako smatramo, da je naša anacionalna napredna omladina bez moralnog temelja pod sobom, i na ovaj način iznosimo pred javnost prvi predlog i bratski poziv u novu borbu i na nova osvojenja.

Rijeka, 1. IX. 1912.

Oskar Tartaglia, Vladimir Čerina.

Proslava u Kninu.

Na 1. ov. mj. „Hrvatsko starinarsko društvo“ proslavilo je 25. godišnjicu svojeg opstanka i 600. godišnjicu Pavla Subića. Ovu proslavu i proti volji zaslužnog predsjednika O. Maruna, upriličiše kninski Hrvati, koji se kupe okolo „Napretka“, „Svačića“ i „Hrv. Čitaonice“, u namjeri da proslave jednu svoju kulturnu i veoma znamenitu ustanovu, a s druge strane, da ovom slavom manifestuju narodno jedinstvo hrvatskosrpskog naroda. Najbolje je karakterizirao duh slave g. prof. Perić, kad je na svečanoj akademiji izjavio: „Muzej kninski želi da ujedini Hrvate i Srbe“, a za zajedničkim objedom spominjuć Dositeja Obradovića rekao je: „Ovo je slava hrvatskog naroda i cijelog naroda na slavenskom jugu.“

Presjednik odbora poznati trgovac Josip Lovrić, kad je muzika iskazala počast općini svirajući srpsku koračnicu, pred mnoštvom naroda uskliknuo je: „Živio srpski narod, živilo jedinstvo srpskohrvatsko.“ A svi oni zajednički barjaci po slavolucima i na tvrgjavi ne govore li jasno o plemenitim namjerama, o iskrenim težnjama kninskih Hrvata? I proslava 600. godišnjice jednog od najslavnijih Subićevaca Pavla, imala je svoju osobitu tendenciju. Brat Pavlov, odvažni Mladen vjenčao je sestru cara Dušana Silnog. Jelena, tako se je zvala, kao vladarica hrvatskih knezova, ljubila je svoje podanike Hrvate, a s druge strane štitiła je i pripomagala srp-ki element u svoj kneževini.

Podigla je mnoge zadužbine, a najveći njezin čin jest ustanovljenje manastira Sv. Arkangjela na Krčici, koji je za obranu srpstva i pravoslavlja stekao velikih zasluga. Po svemu što smo istakli, odsjevaju ko žarko sunce, plemenite i uzvišene namjere sve gospode, koja su bila u odboru. Samo bratske, a nikakve druge namjere vodile su kninske Hrvate, pa insinucije „Slobode“, koja je bila nasamarena od nekih italio-srba, sa najvećim prezirom odbijamo od ljudi, koji su dostojni svačijeg povjerenja. Nije, dopisnice „Slobode“, Marun drugi Cuvaj, nego ste vi mali Cuvaji, koji stavljate klipove jednoj bratskoj manifestaciji. Vaše ponašanje nije srpko, bratsko ni slavensko. Osudiše vas svi pravi Srbi u Kninu i u pokrajini. Htjedoste omesti jednu veliku slavu, koja je imala biti pretečom druge velike slave na Kosovu, gdje će se podignuti spomenik najvećem predstavniku narodnog jedinstva. Srećom niste uspjeli, jer ste maljušni prama velikoj ideji, koja prodire u sve slojeve našeg naroda; maleni ste prama silnom valu, koji je zahvatio sve ono, što iskreao misli, nemoćni ste prama zdravom i naprednom srpstvu i hrvastvu.

Nastojite, da se opravdate s Marunom, „jer da nije njega došli bi smo i mi.“ Marun vam smeta, kad je slava, koju vi ne možete shvatiti, a nije vam smetao, kad ste ga zvali na vaše društvene zabave, na koje se je on vazda odazvao i pružao obilan prilog iz svojih siromašnih srestava. Nemojte se opravdavati, jer vaši su razlozi maljušni i ništetni. Eno vam svijetlog primjera iskrenog Srbina Dra Sardelića, koji je na zajedničkom objedu rekao: „Ovo je slava hrvatskoga naroda, veselimo joj se iz dna duše, jer je to i slava moja.“ Ovo pišemo, jer smo naprednjaci, jer nam je jedinstvo narodno, jedinstvo srpskohrvatsko najglavniji temelj našeg rada i nastojanja, pa radi toga i osugujemo nenaprednjačko pisanje „Slobode“ o proslavi u Kninu. „Sloboda“ ima svoje povjerenike po svim našim mjestima, pa prvo nego li nešto donese o čemu, što joj nije jasno, nek se obrati njima, oni će je najbolje i najiskrenije informirati. Lako je zamutiti, ali nije razmutiti. A s naše pak strane čestitamo odboru za proslavu i njegovom dičnom predsjedniku g. Lovriću na bratskim željama i namjerama. Evala vam, dičan je

vaš rad, ne klonite, stupajte naprijed udarenim putem, koji vodi srpskohrvatskom jedinstvu.

Držimo se one: *sve je hrvatsko dokle dopire srpstvo, a sve je srpsko dokle dopire hrvatstvo!*

X.

Op. Ur. Donosimo ove retke, koji potiču od dobrog nam prijatelja, da padne malo svijetla i razuma u ovu previše naglo i iznenada pomućenu slavu. Svime, što se je zadnjih dana pred slavu dogodilo, ostali smo iznenagjeni kao bez uma, ne shvaćajući ni povod, ni razloge, ni svrhu svega. I čutismo pasivni.

Članak ovaj nam šalje odlični pristaša naše stranke, član glavnog odbora njenog, koji je svojim radom naprednim u narodu stekao mnogo priznanja. Zato ga i donosimo, a ne manje i zato, što poznamo u Kninu mnoge ljude i naše stranke i drugih stranaka, za čije bismo poštenje i iskrenu rodoljubivost u svaki čas ruku na vatru postavili.

Živjelo jedinstvo Hrvata, Srba i Slovenaca!

Pod ovim je geslom, svetim i uzvišenim, *ujedinjena dubrovačka omladina* pozvala gragjanstvo na pouzdani sastanak, da jednodušno jekne gromoviti glas prosvjeda i narodne ogorčenosti. Ova teška vremena ujedinila su omladinu u jednu falangu, te daleko od griješnih staza otaca, razvila je barjak jedinstvenosti i idealne sveukupne borbe k zajedničkoj slobodi! Ova nas pojava jako veseli i uzhićeni pozdravljamo taj sveti čin najiskrenijim čuvstvima žarke domovinske ljubavi. Omladina je utrla stazu ukupnog bratskog rada, pa u tome vidimo velik zalag naše lijepe narodne budućnosti. Ne možemo, a da iz sveg srca ne kliknemo: „Tako, omladino, uzdaniko naša! To je pravi put, od njega ne skreni!“

Sastanak je predobro uspio i narod je bio jako oduševljen. To je rijetka i osobita narodna svečanost i manifestacija bratskog jedinstva. Na tome sastanku prihvaćene su dvije lijepe rezolucije.

Sve su tačke obih rezolucija veoma lijepe te su jak izraz ogorčene duše. Prijatno se svakoga dojmilju, pa smo radosni, da je dubrovačko gragjanstvo znalo da dostojno ustane i reagira protiv nasilja režima. To je na ponos Dubrovniku, a osobito njegovoj omladini, koja je jedina do sada tako bratski istupila i time dala velik dokaz svoje osobite ljubavi prama zarobljenoj našoj otadžbini. Stavljamo na srce cijelomu našem narodu, da slijedi primjer Dubrovčana. a omladina kao tamo nek svuda predvodi akciju, jer smo stalni, da će tako sigurno uspjeti. Hoće li naš Šibenik progovoriti? Vruće bismo željeli, da ne bude uvijek zadnji.

Skupština „Zadružnog Saveza“ u Dubrovniku.

Apostrofirat ću riječ skupština, pošto se takovom ne može niti nazvati, već sinagogom, na kojoj se čovjek nije mogao uvjeriti o ničemu, već o bezobraznosti pravaša, koji hoće da i nadalje dominiraju s ovom svetom institucijom. Da se osvrnem na pojedine točke dnevnoga reda, bila bi stvar suvišna, pošto se i onako vazla bez ikakvog razjašnjenja odobravaju. Razmjera dneva 31. decembra 1911. faktično će se slagati sa knjigama, ali ne će sa realnim stanjem t. j. sa pravovaljanom vriednošću. Među aktivom nalazi se stavka nenaplaćene pripomoći, koje su samo, ako se ne varam, usmeno obećane, ali još pismeno ne potvrđene, a po tomu ni primnjene. Ne bi ni to bilo najveće zlo, ali ta stavka dolazi i na račun dobitka, kojeg

Jer mi smo generacija velike narodne sinteze, i naš je zadatak integralni nacionalizam, bez popuštavanja, bez koncesija, bez pocijepanosti. Iz svakog uvjerenja hoćemo da povučemo sve konsekvencije misli i djela, i mi ni u čemu ne možemo da ostanemo na po puta. Krajnje dosljedni, u radu za Naciju ne smijemo držati ništa odviše drskim ili pretjeranim ili nemogućim. Nakon toliko stoljetnih procesa beskonačne diferencijacije našega roda, mi hoćemo jedan definitivan proces integracije, koji će sve različenosti lokalne, provincijalne, imenske i državopravne da stopi u širokoj har-

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Ilijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

visiti, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psiko- amo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu rga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ia, nije nikad za- itanja i probleme e razlika izmegju e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vjlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvoy rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iine poticao je vige-

putu ispunjavanja tog zavjeta. Borba za oslobo- gjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamršenija i na više strana. Naš narod imade danas proti sebi svu Europu i njezinu humanitar- nu lukavost i diplomatsku sofističku vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvoliski, sad Kiderlen-Vehteri il Betman-Helvegi (i kako se još zovu ovi zagova- ratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkamo i dovršimo pasmo narodnog oslo- bogjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epo- peje. Evropske velike države po advokatsku mrse

toga govore, dok jednjama to nije, mi se u to- likom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na jugu.

Poduprti našim razlozima digosmo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, svjetujući, da bi se (još onda) imalo nastojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko- hrvatskog) sveučilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da riješava.

Nijesu nas onda shvatili i neki digoše se protiv nas, osugujujući naše postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga.

Čitamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

povećava za oko K. 20.000.—. Među nekretninama dolazi stavka od K. 104.918.08, biva tobožnja vrijednost kupljenog zemljišta i dr., koje će faktično vrijediti polovicu toga. Neću da tko promisli, da želim ovdje naglasiti kakove „manjarije“, već mi je samo da poručim Savezu, da se onakove vrste nekretnina, a osobito kada su premasno plaćene, amortiziraju, dok u nikakvom slučaju ne ide, da se za kamate plaćene kupovne svote još povećava vrijednost, već ide skupa sa amortizacijom postotkom na gubitak. Ide li ovako napred, doći će dan, kada će ono komadić zemljišta „vrijediti“ K. 1.000.000.—.

Pri 9. točki, počelo je pravaštvo da pruža tragove, te je u par časova došlo do vrhunca bezobraznosti, a osobito kada se je imao promijeniti paragraf, da članovi uprave, koji bi po promjenjivom pravilniku mogli prisustvovati i sjednicama predstoještva, ne će imati pravo na dnevnice i putne troškove, već samo u slučajevima, kada su od Saveza pozvani. To u prvom pogledu nije išlo u glavu g. predsjedniku, koji pobojašvi se da i predstoještvo ne budu snižene dnevnice, počeo larmati, a to je onaj, koji je zbog lakomosti za novcem, pokušao prigodom pada iz automobila natrag 5—6 mjeseca, proglasiti se ludim, samo da uzumogne primiti od društva „Autobus“ K. 100.000. Tada je on sa svojim drugovima pri raspravljanju ove točke, tako stvar izmješao, da se više nije moglo ništa razumijeti. Nekoliko je svjesnih prijatelja zadrugarških i punomoćnika najboljih zadruga u Dalmaciji htjelo, da bude u pravilniku rečeno, da i pojedini članovi odbora mogu prisustvovati sjednicama uprave sa savjetujućim glasom, te po tome da mogu u svakom času, *naravno bez ikakove naplate dnevnica*, biti upućeni u rad Saveza. To nije išlo nikako u račun našim pravašima. Ta kako to da bi nekoliko naprednjaka, koji se u stvar dobro razumjevaju, njih „kontrolirali“! Glavnu je riječ imao šibenski voštar Kulić, taj mameluk zadrugarstva, prostak u biranju riječi. Vazda hoće da izazivlje, tako da je zbog njega morala biti prekinuta ova skupština ovakove važne institucije, kao što je „Zadružni Savez“. U ostalom preporučam Savezu, da se takovi pogibeljni ljudi, koji sami kažu, da dolaze, e da izazivlju, ne puštaju na ozbiljne skupštine, jer i poslovića kaže, „što jedan lugač zamrsi, sto pametnih ne može razmrsiti“.

Imao sam prigode da prisustvujem skupštini Saveza Hr. Seljačkih zadruga u Sušaku dne 27. ov. mjeseca, preko koje je vazda vladao potpun mir i sklad. Osim dnevnoga reda, držalo se više

predavanja, gdje je pojedini zadrugar ponijeo sobom lijepu uspomenu, s dok „one“ Zadružnog Saveza uvjerenje, da su nekolicini vazda bačve i hambari prazni. Jađna Dalmacija, dok bude s tobom gospodarila izvjesna klika, kojoj je načelo **novac**, a osobito jađni dalmatinski težače, koji sitnom štednjom svoga truda moraš puniti nezasiťne njihove hambare!

Zadrugar.

Dubrovnik, 31. augusta 1912.

Štrajk tipografa Biankinijeve tiskare u Zadru.

Primamo od spljetskih tipografa:

Ovo je već treća negjelja, da su tipografski radnici Biankinijeve tiskare stupili u štrajk, te usljed toga, pretrpšli broj „Narodnog Lista“ izašao je jako mršav, a zadnji broj bijaše nešto puniji, ali se vidi po jednom i drugom broju, da je nevjera-radnik, slagar istih, pohlepan za novcem tegljio noću i danju, samo da list izađe.

Radi kronike upoznat ćemo javnost o uzroku tog štrajka.

Organizacija tipografskih radnika po svojoj tarifi i pravilima, ne samo u Austriji, već u svim civilizovanim državama svijeta, pravednija je i uređenija je od svih ostalih struka. Svaka tačka njihovih tarifa, koliko štiti interese radnika-tipografa, toliko štiti i interese vlasnika štamparije, u kratko reći tarifom se najbolje postizava uzoran red i disciplina na jednoj i drugoj strani. Uzevši pak sve ovo u obzir, mora se priznati, da se ovakim ustanovama najviše postizava napredovanje tipografske industrije, a u isto doba obrazovanje i blagostanje tipografskih radnika, koji svojim nezdravim zanatom, podnose još i ubitačan i naporan rad.

Godine 1906. bio je sveopći pokret tipografa u Austriji za priznanje današnje tarife, pa između ostalih austrijskih pokrajina priznali su i gospodari tiskara Dalmacije, izuzevši u Zadru tiskare g. Jurja Biankinija i g. Artala. Prije kratkog vremena, tipografski radnici Artalove tiskare, uvigije težinu svoga neorganizovanja, te pošto se organizovaše, obratiše se vlasniku molbom, da potpiše tarifu i zbilja, g. Artale videći pravednost njihovog zahtjeva, hvalevrijedno i poštovanja zaslužno, potpisa tarifu.

Videći to tipografi Biankinijeve tiskare, organizovaše se i oni, svi, između njih i stariji, dugogodišnji radnici, osim jednoga, te neobzirujući se na ovoga, poslaše uljudno pismo vlasniku g. Jurju

Biankiniju, u kome mu razložiše želju svoju, molbom, da potpiše tarifu.

Na ovu njihovu skromnu molbu, dobili su odgovor: „Vi, što hoćete da se organizujete, obucite se i ovoga časa idite na ulicu“.

I, naravno, tipografi izagjoše, stupiše složno u štrajk osim onog ne samo poturice, ne janičara, već radnika — jadnika, koji za novcem lakom, ulizujući se podmeće svoj trudni život, život svoje djece i život obitelji njegovih drugova, gospodaru vlasniku, koji preko njega jedinoga vrši svoju željeznu volju.

Taj krumir sa dvojicom mladih dječaka, kojima se već sada u mladim žilama štrca nedrugarski otrov ljudskoga društva, rađe danju i noću samo da „Narodni List“, list sveštenika i nar. zastupnika g. Jurja Biankina, može da izađe.

Nije se čuditi ovome zavedenome nevjerniku-radniku i mladim dječacima, već se je čuditi g. Biankiniju, zašto dozvoljava u svojoj tiskari takova srestva, za koja, on obrazovan čovjek, koji u parlamentu stvara sa ostalima zakone za liječenje otrovnih rana ljudskoga društva, znade vrlo dobro, da stvaraju propalost i ništavluk, a ne časna čovjeka — siromašnog radnika.

„Ne potkopavajte temelje čovječanstva, jer će se zidine njegove — na Vašu glavu srušiti!“

Ljana.

Bilješka.

Popovski moral. Primamo: U utorak dne 20. o. mj. na parobrodu „Mosor“ desio se je ovaj slučaj:

Izmegju Supetra i Sutivana, pop (kažu) i župnik Sutivana neki Ivanović počne prigovarati jednoj djevojčici, da odved „civetaje“, da se to ne pristoji jednoj djevojci itd. Djevojka mu odvratila, da to nijesu njegovi posli, a da bolje gleda na se i na svoje drugove, koji mame tugje žene i djevojke, pa i š njima spavaju. Kad to ču tužni popo, kako o

VELIKA ZLATARIJA
GJURO PLANČIĆ
 VIS STARIGRAD VELALUKA
 BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA
 37—52 - - ŠIBENIK. - - -

PODLISTAK.

M. Bartulica:

Spada li drama u literaturu?

U XVI. broju ilustrovane talijanske revije „Scena illustrata“ od 15. augusta ove godine izašao je lijep članak gosp. Egista Roggera, u kojemu raspravlja ovo važno pitanje. Taj članak zaslužuje osobitu pažnju zbog važnosti stvari, o kojoj se tu govori, a i radi lijepog načina interpretacije. Zato je bilo potrebno, da se i našoj javnosti priopći tu zanimljivu malu studiju, pa je pokušah prevesti. Glavno mi je do idejne njene sadržine, ljepote jezika i lijepih originalnih misli. Želio bih, da se s tog gledišta prosudi. Evo tog članka u prevodu:

Nema mnogo vremena, da se je *Domenico Oliva*, govoreći o nekome piscu u jednome ozbiljnome listu, ovako izrazio:

... i pokušao je pisati za pozornicu sa promjenjivom srećom, kako se dogagja svakome, koji se daje na ovu pogibeljnu vrst („pericolosa forma“), za koju kažu, da je *književnička*.

A nije slučajno taj odličan kritičar posumnjao, je li dramatski oblik literaran.

Ja bih dapače bio toga mnijenja, da nije. Za stalno drama je kei književnosti: ali u koliko se od nje udaljuje, u toliko se postepeno razvija i jača, te postaje neodvisnom! Stalno je, da su skoro svi veliki dramatičari u prošlosti bili slabi ili srednje ruke pisci.

Paolo Ferrari — začetnik teatra „di razza“ — ne može se smatrati kao književni uzor, a niti kao takav veliki papa Goldoni. Pri podobite prozu ovih dvaju kazališnih auktora, koji su tako daleko jedan od drugoga, sa živahnošću i jedrošću, sa žarom i moći njihove *ars vera*, i opazit ćete protivni rezultat.

I obratno — a ovdje čini se, da je naj jasnija različitost (dopustite, da se ovako izrazim) „razze“ — koja li je velika udaljenost između umjetničkog djela u prozi ili u stihovima najvažnijih i velikih pisaca i njihovih nesretnih suparnika dramatičara!...

Dovoljno je, da se sjetimo takmalaca našeg De Amicisa, Fogazzara i Barrili-a.

Čitao sam ima nekoliko ove veoma istinite riječi jednog drugog simpatičnog kritičara Lucija D' Ambra, koji je i dramatičar, namijenjene raskošnome („delizioso“) piscu, Marcelu Prévost:

„Malo koji pripovijedaju kao on sa toliko ljupkosti, bujnosti i spontanosti. Rogjeni je pripovijedač!... Ali kao što je Marcel Prévost okretan i živahan u pripovijeci, u kazališnim je komadima spor, tvrd i star, na njegovu sreću kratak i čisto epizodičan u svojoj pobjedonosnoj karijeri, koju je brzo proživio u dvadeset godina od svog činovničkog stola kod tvornice duhana do sjedala besmrtnosti u francuskoj Akademiji.“

Pa istina je. A kao o Prévostu moglo bi se reći o kolikim drugima, iz njegove domovine, koja je kao stvorena za pripovijetku i dramatski *picce*, koji su htjeli s jednoga polja, gdje su postali glasoviti, preći na drugo. Bourget osjeća nedostatke kao književnik, Zola je trebao p moći od jedne vješte osobe, pa i ako čovjek praktičan i oprezan, kako bijaše, nije htio odolijevati (? op. p.)...

Ti nedostaci nijesu pak drugo nego iste vrline književnika, koje se prikazane (donešene) na pozornici, obraćaju u takve.

Vi ćete mi pomenuti ime Victora Huga, a megju našima, Manzoni-a i D' Annunzija. Ali pazite, da se ovdje odnosi na poeziju: a megju lirskom i dramatskom baš bližom poezijom postoji srostvo. Sa svim tim niko se ne će usuditi ubrojiti u dramu tragična djela Manzoni-a, a niti će moći

zanijekati, da se naš D' Annunzio nije prilično trudio, barem u prvome vremenu, da se oslobodi mana jednog književnika! Pa još i danas njegovi su dramatski produkti nešto osebjunoga: kao što je osebjuni teatar onaj Victora Huga, najvećega pjesnika, prozaiste i tragičara. Ali Gabriele D' Annunzio sadržaje u sebi neku divnu moć: titan je u radnji i u studiji; a poslije prvih je pokušaja shvatio udaljenost, koja se je nalazila između njegovih djela (od „Canto Novo“ do „Vergini delle Rocce“) i prvih njegovih drama: „Gioconda“ i „Più che l'amore“, pa ga vidimo, gdje od „Nave“ dalje nalazi svoju stazu — rekao bih kao da je skoro stvara — i osniva svoj teatar.

Ali kod mlagjih!... U ovo smo zadnje doba svi čitali po smotrama nekoliko teatralnih pokušaja auktora, koji su već dobro poznati po pripovijetkama, i izvrsnim i hvaljenim radnjama. Kakve li bijede, kakvog li jaza od njihova prava oblika do drugoga nova, koji su pokušali, ali kojim nijesu mogli zavlada-ti!... Niko ne bi više bio raspoznao njihovo ime!

Izmegju iznimaka stavio bih *ad honorem* Capuanu sa njegovim dijalektnim teatom; našega velikoga Giacosa, koji je takogjer bio veoma ugandan pripovijedač u prozi, i Roberta Bracca — koji se pak u svojim radnjama, kadgod može, okrene na komedijagrafa...

Uman Gianino Antona-Traversi pak, kad hoće da napiše novelu, sastavi je jamačno podoblikom male komedije... i uspijeva krasno!

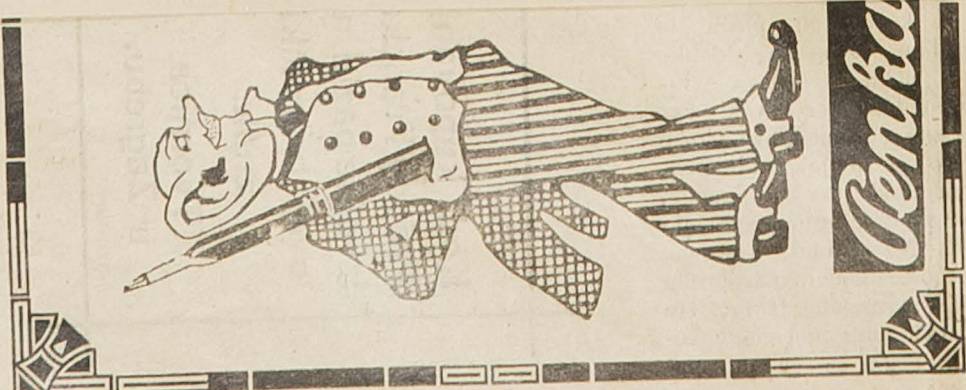
Završujući, na pitanje:

— Je li dakle dramatika literatura?

Ja bih rekao, da treba odgovoriti:

— Ne... druga je stvar!

Pa moglo bi se i opetovati još jedan put onu staru meneginsku rečenicu, uvijek istinitu i više nego ikad dragocjenu, i u ovome slučaju: *Offellée fa el to' mestée!*

PRVA ZAGREBACKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje, i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split

Gospodinu Nikoli Manojloviću, učitelju u Drnišu.

Biočić (kod Drniša).

Prilog „Naprednjaka“ br. 35 bavi se o meni, pisući me pred javnosti na najsramočniji način o razbojnika, gore nego Pojca s Miljevaca. Najuići da ste vi auktor onih krasnih fraza (ošto vaš rukopis posjedujem), slobodan sam, vam predočim, da je vaš letak naišao u ovoj ajini na javno ogorčenje i osudu. Sve da je u vari bilo onako, kako vi filozofskom naobraz- m tvrdite, pametan čovjek ne bi se ni osvrtao, n više, što čovjek sa 10 djece može počiniti grješaka.

Vi, uzor primjer, širilac morala i prosvjete — vo, nego ste se latili onako lažnih i tendeci- znih srestava, mogli ste proučiti sebe od glave pete i tada stvoriti zaključke o ponašanju i adanju drugih. Vi ste učitelj, koji treba da de nasljednik Sv. Save i kao takav 'zao pri- er dajete narodu onim vašim piskaranjem, tim se, što niste smjeli uzimati u usta moje ro- telje, niti se pačati u familjarne odnošaje. Do ojeg odlaska predstavljali ste se mojim prija- jem, svjetujući me da pitam premještaj. Ne am što sam vam toliko tožak i zašto ste me pali ili ćete vi pokriti ovu parohiju, a samo ajte, mislio sam poći, ali željom naroda ostajem s ovdje. U tri ste godine promjenili tri mjesta, ne vjerujem, da ćete i ovdje za dugo, jer „tko d drugim jamu kopa, sam u nju upada.“ Na še tvrdnje odgovaram ovako:

1.) Kako ste mogli uzeti u usta visoke osobe zastupnike, a napose našeg prvaka g. Dr J. nodlaku, koji niti me je vidio, niti je sa mnom tovaio, jer u Beču osim g. Biankinija nijesam dio nikogjeg dalmatinskog zastupnika, a to je i loboda“ izjavila. Slabe ste informacije dobili.

2.) Da sam tri puta potegao iz samokresa žete, a da sam se i htio ubiti, vas se ne tiče sta, jer moja djeca ne bi vama pala na legja ako ste lažno proturali glas, da vas je moja pruga molila, da na Sv. Lazara u Kosovu ku- te priloge. Sve da bi i do toga bilo došlo, am braće sveštenika i rodbine, koji bi se za h brinuli.

3.) Da je „porobljena“ crkvena kasa i bez dna pare ostala, dokazuje evo činjenica, da je novo torstvo 15./28. jula o. g. primilo u gotovini 6 kr. 59 p., dok na dugu ima još 611 kr. akle se je ovaj vrug iz prazne kase stvorio, kako je kasa iz crkvene konobe mogla preći

U BIOČIĆU, 26. augusta 1912.

Pop Vladimir Vuković, petropoljac.

U ovu polemiku uredništvo ne ulazi niti odgovara, a puštamo da se napadnuti brani kako zna. Ured.

činsku vijećnicu, napije in rakijom, pak mi reče, kako će glasovati pri pojedinoj tački dnevnoga reda. Iza ovoga suviše ti je svako razlaganje i dokazivanje. Oni ti sami jednostavno reknu ovako: „Ne pomaže ti govoriti, jer mi ne ćemo, nego kako smo odlučili“. Eto to vam je moć čaše vina i čokana rakije. U vijećnici pak ne zna se ni tko pije ni tko plaća. To je takva galama, da se čovjek pita — gdje smo ovo. Pa tako mora da i bude, jer nesvijesni ljudi ne znadu što rade. Takvi baš gode fra Jurenoviću.

Njemu se od milote grudi šire, pak dan opć. vijeća, njemu je dan veselja i slave. Zadnji put nije mu pošlo baš sve za rukom, jer su neki vijećnici uvidili nepoštenje i nepravicu, pa ne dadoše se upregnuti. Općinski pisari (njih dvojica) italili su povišicu plaće i stalnost. Jedan od ovih

u moju, kad ključe od konobe i kase drže tutori?!

4.) Što se tiče duga, g. N. Ivkoviću odgovaram ja i rudar, a niti vi niti crkva, a vaše posredovanje bilo je suviše, prevarili ste se u račun, misleći na taj način predobiti rudare.

5.) Što se tiče predaje računa sakupljenih priloga u korist mal. nez. djece Lagjević (*kojima sam i danas štitnik*) i da li sam što pronevjerio, dokazuje odluka c. k. Suda Drniškog 11./5.1911. br. P. 6/2' 36, po kojoj su likvidirani prilozima sa 2015 Kr. skupljenih u Spljetu, Šibeniku i nešto u Zadru i priposlalih sa strane putem c. k. poste. Istina je, da sam pozajmio od g. S. Lukavca 200 kr. (kojemu sam putem Lj. Banke u Spljetu povratio), da podmirim račun; za predati dakle poštene račune, lupeština je uzajmiti u drugog! Ne bi se ni to dogodilo, da mi je c. k. Sud htio likvidirati pravedno dnevnice, pa zar sam mogao izaci kraju: prenoćiti, hraniti se i pohagjati kafane sa 10 kruna?! Kad sam tobože djecu okrao, zašto me i danas c. k. Sud drži štitnikom?

6.) Da nijesam sirotinji ukidao opć. pripomoć (karitat) pozivljem se na g. I. Skelina negdašnjeg opć. načelnika i g. N. Vezića opć. nadšumara, da putem javnosti kažu, koliko sam na štetu siromaha radio.

7.) Da sam rudarima tobože ukinuo mirovine, pozivljem se na c. k. prizivnog savjetnika gosp. Obuljana i na same rudare, da dokažu, kakva sam srestva upotrebljavao u obrani rudara, a najbolji je dokaz rudarsko besposlićenje 1905. ili 1906. god., kad sam imao izgubiti službu.

8.) Da moje parokijane tobože tužim i nepravedno u tamnicu stavljam, pozivljem se na c. k. sudski kriminalni odio.

Neću da vas tužim, premda bi imao dokaza, jer ljubim učiteljski stalež, i neću da dadem povoda, da se diže vika na nas sveštenike, da ne možemo trpiti u svojoj sredini učitelje, samo zalim, što ste u kolu naših čestitih učitelja ovog kotara, koji znanjem i vladanjem prednjače u narodu.

Prekidajući od danas s vama svake prijateljske veze, izjavljujem, da se s vama neću baviti polemiziranjem, jer mi je ispod dostojanstva, a ne bih se ni na ovo osvrtno, ali sam bio prisiljen zbog javnosti, koja bi mogla posumnjati o mom karakteru, i kao sveštenika i kao rodoljuba.

Vijesti iz grada i okolice.

Nekoliko Zvonimiraca, koji posjetiše Skradin i tamo prirediše koncertnu zabavu, o čemu donosimo dopis, zaustavilo se i ovdje, te u negjelju dadoše malu improvizovanu zabavicu u dvorani našeg „Kola.“

Premda je sve bilo iznenada, ipak se dvorana napunila biranim općinstvom, koje se je nauživalo lijepog pjevanja. Ono desetak mladih Zvonimiraca zbilja zaslužuje svaku pažnju, jer je njihovo pjevanje veoma lijepo i u dinamici i u izraženoj oječaju. Piana su veoma lijepo izjednačena i slatka.

Naši kolaši uživahu u pjevanju tih mladića, te u duši izjednačivahu način svog pjevanja sa njilho-

i druga mladost poslije zabave našla je u hotelu „Krka“ prošla zajednički pjevanju večer. Njihovo skladno pjevanje je veliki broj gostiju hotela i

novosti.

Turskoj uvijek je još nesregjeno, vo. Veliki vezir obolio je, a Kiamil preuzeo presjedništvo u ministarskom čede do bajrama (do sredine septembra). Izacima i kazama u Albaniji narod laćenje poreza, te još uvijek vladaju ike.

Velike Žabarije. Vlada je odbila gaševića, da mu se modificira ili o- , po kojoj bi morao otići iz Hrvatske. rema na veliki „ustavni“ rad iza svr- ncija. Komesarijat ostaje, jer to žele obiju pola. Evala im!

or imao bi skoro da bude sazvan. Pre- mogućnost, pa očekivamo, koliko će tome.

ti Uredništva.

pisnik. — Sinj. Zbog obilna gradiva Molimo sasvim u kratko.

a. Skradin. Jedan uvrstismo, a drugi e.

ić. — Kistanje. Nikako ovog puta ne kasno stiglo.

Standinger. — Dubrovnik. Podmireno 913.

— Tribunj. U narednom.

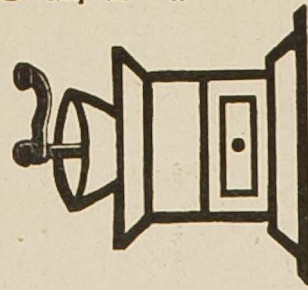
. Z. Makarska. Isto.

lijepa slika, obojadisana, koja prikazuje „Otelu pred mletačkim dužnicima“, sa zlatnim okirom, 175. cm. 25 cm široka, može se kupiti u kući rnica.

Ć, apsolvirani gimnazijalac, da- vat će repeticiju učenicima nnazije uz jeftinu cijenu. Spravan vati i sve one, koji namjeravaju uči zred. Obratiti se na uredništvo.

Oprezno odbi-
jajte slične o-
mote, koji nijesu
„Pravi Franck“.

Proizvod naj-
boljih domaćih
sirovina.

Kod kupovanja
„Pravog Francka“
izvolite paziti na
ovaj tvornički
znak.

Tvornica
u Zagrebu.

im 120/24585

putu ispunjavanja tog zavjeta. Borba za oslobo- gjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamršenija i na više strana. Naš narod imade danas proti sebi svu Europu i njezinu humanitar- nu lukavost i diplomatsku sofisticirku vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvolski, sad Kiderlen-Vehteri il Betman-Helwegi (i kako se još zovu ovi zagova- ratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkamo i dovršimo pasmo narodnog oslo- bogjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epo- peje. Evropske velike države po advokatsku mrse

loga uvodu, dok jednjana to nije, mi se u to- likom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na Jugu.

Poduprti našim razlozima digosimo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, svjetujući, da bi se (još onda) imalo nastojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko- hrvatskog) sveučilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da riješava.

Nijesu nas onda shvatili i neki digoše se protiv nas, osugnjujući naše postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga.

Čitamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

Jer mi smo generacija velike narodne sinteze, i naš je zadatak integralni nacionalizam, bez popu- štanja, bez koncesija, bez poćjepanosti. Iz svakog uvjerenja hoćemo da povučemo sve konsekvencije misli i djela, i mi ni u čemu ne možemo da osta- nemo na po puta. Krajnje dosljedni, u radu za Naciju ne smijemo držati ništa odviše drskim ili pretjeranim ili nemogućim. Nakon toliko stoljetnih procesa beskonačne diferencijacije našega roda, mi hoćemo jedan definitivan proces integracije, koji će sve različenosti lokalne, provincijalne, imenske i državopravne da stopi u širokoj har-

SE NE VRAĆAJU. -
POŠILJKE NEPLA-
NE PRIMAJU SE. - -
E RAČUNAJU 16 PA-
ETIT RETKU, A ZA
TA PO POGODBI.
NJA I ZAHVALE 20
A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, an; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

risiti, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodiimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ia, nije nikad za- itanja i probleme je razlika izmegju e have ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vrlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragnenom ma. Ta drvena obuča n starcu: žuljala je ar onda načini sljaku buvene; u toj prvij rirode momće je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvoreu čak i zje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iine poticao je vige-

povećava za oko K. 20.000.—. Među nekretnina dolazi stavka od K. 104.918:08, biva tobož vrijednost kupljenog zemljišta i dr., koje će fa tično vrijediti polovicu toga. Ne ću da tko pi misli, da želim ovdje naglasiti kakove „manjarije“ već mi je samo da poručim Savezu, da se onako vrsti nekretnina, a osobito kada su premasno p čene, amortiziraju, dok u nikakvome slučaju ide, da se za kamate plaćene kupovne svote poveća vrijednost, već ide skupa sa amortiz cionim postotkom na gubitak. Ide li ovako napre doći će dan, kada će ono komadić zemljišta „v jediti“ K. 1.000.000.—.

Pri 9. točki, počelo je pravaštvo da pruža ti gove, te je u par časova došlo do vrhunca be: braznosti, a osobito kada se je imao promijen paragraf, da članovi uprave, koji bi po promjen nom pravilniku mogli prisustvovati i sjednicai predstojuštva, ne će imati pravo na dnevnic putne troškove, već samo u slučajevima, kada od Saveza pozvani. To u prvom pogledu nije i u glavu g. predsjedniku, koji pobojavaš se d predstojuštvu ne budu snižene dnevnice, pot larmati, a to je onaj, koji je zbog lakomosti novcem, pokušao prigodom pada iz automob natrag 5—6 mjeseca, proglasiti se ludim, samo uzmogne primiti od društva „Autobus“ K. 100.0 Tada je on sa svojim drugovima pri raspravlja ove točke, tako stvar izmješao, da se više i moglo ništa razumijeti. Nekoliko je svjesnih i jatelja zadrugarških i punomoćnika najboljih druga u Dalmaciji htjelo, da bude u praviln rečeno, da i pojedini članovi odbora mogu pri stvovati sjednicama uprave sa savjetujućim glaso te po tome da mogu u svakom času, naravno ikakove naplate dnevnica, biti upućeni u rad veza. To nije išlo nikako u račun našim pravašit ta kako to da bi nekoliko naprednjaka, koji se stvar dobro razumjevaju, njih „kontroliral Glavnu je riječ imao šibenski voštar Kulić, mameluk zadrugarstva, prostak u biranju rij Vazda hoće da izazivlje, tako da je zbog nj morala biti prekinuta ova skupština ovakove va institucije, kao što je „Zadružni Savez“. U os lom preporučam Savezu, da se takovi pogibe ljudi, koji sami kažu, da dolaze, e da izaziv ne puštaju na ozbiljne skupštine, jer i poslov kaže, „što jedan lujak zamrsi, sto pametnih može razmrsiti“.

Imao sam prigode da prisustvujem skupš Saveza Hr. Seljačkih zadruga u Sušaku dne ov. mjeseca, preko koje je vazda vladao pot mir i sklad. Osim dnevnoga reda, držalo se

PODLISTAK.

M. Bartulica:

Spada li drama u literaturu?

U XVI. broju ilustrovane talijanske revije „Se illustrata“ od 15. augusta ove godine izašao lijep članak gosp. Egista Roggera, u kojemu pravlja ovo važno pitanje. Taj članak zaslu: osobitu pažnju zbog važnosti stvari, o kojoj se govori, a i radi lijepog načina interpretacije. Z je bilo potrebno, da se i našoj javnosti priopé zanimljivu malu studiju, pa je pokušah prevé Glavno mi je do idejne njene sadržine, ljez jezika i lijepih originalnih misli. Želio bih, da s tog gledišta prosudi. Evo tog članka u prevé Nema mnogo vremena, da se ja *Domenico Ot* govoreći o nekome piscu u jednome ozbiljn listu, ovako izrazio:

... i pokušao je pisati za pozornicu sa i mjenjivom srećom, kako se dogagja svakome, se daje na ovu pogibeljnu vrst („pericolosa forma“), za koju kažu, da je *književnička*.

A nije slučajno taj odličan kritičar posumnjao, je li dramatski oblik literaran.

Ja bih dapače bio toga mnijenja, da nije. Za stalno drama je kei književnosti: ali u koliko se od nje udaljuje, u toliko se postepeno razvija i jača, te postaje neodvisnom! Stalno je, da su skoro svi veliki dramatičari u prošlosti bili slabi ili srednje ruke pisci.

Paolo Ferrari — začetnik teatra „di razza“ — ne može se smatrati kao književni uzor, a niti kao takav veliki papa Goldoni. Pri-podobite prozu ovih dvaju kazališnih auktora, koji su tako daleko jedan od drugoga, sa živahnošću i jedrnosti, sa žarom i moći njihove *ars vera*, i opazit ćete protivni rezultat.

A kao o Prevostu moglo bi se reci o konkim drugima, iz njegove domovine, koja je kao stvorena za pripovijetku i dramatski *pièce*, koji su htjeli s jednoga polja, gdje su postali glaso-viti, preći na drugo.

Bourget osjeća nedostatke kao književnik, Zola je trebao p moći od jedne vješte osobe, pa i ako čovjek praktičan i oprezan, kako bijaše, nije htio odolijevati (? op. p.)...

Ti nedostaci nijesu pak drugo nego iste vrline književnika, koje se prikazane (donešene) na pozornici, obraćaju u takve.

Vi ćete mi pomenuti ime Victora Huga, a među našima, Manzoni-a i D' Annunzija. Ali pazite, da se ovdje odnosi na poeziju; a među lirskom i dramatskom baš bližom poezijom postoji srostvo. Sa svim tim niko se ne će usuditi ubrojiti u dramu tragična djela Manzoni-a, a niti će moći

između izumaka staviti bit u literaturu. Sa puanu sa njegovim dijalektnim teatrom; našega velikoga Giacosu, koji je takogjer bio veoma ugōdan pripovijedač u prozi, i Roberta Bracca — koji se pak u svojim radajama, kadgod može, okrene na komedigrafa...

Uman Gianino Antona-Traversi pak, kad hoće da napiše novelu, sastavi je jamačno podoblikom male komedije... i uspijeva krasno!

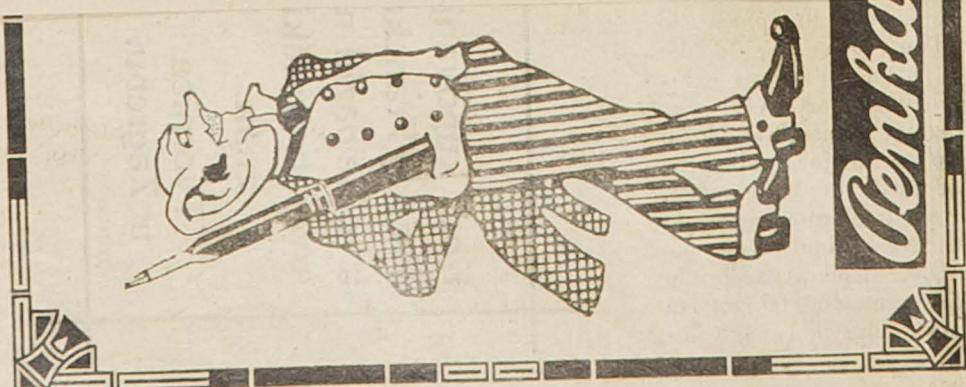
Završujući, na pitanje:

— Je li dakle dramatika literatura?

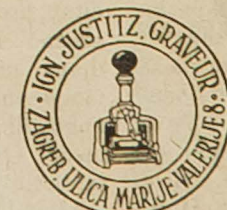
Ja bih rekao, da treba odgovoriti:

— Ne... druga je stvar!

Pa moglo bi se i opetovati još jedan put onu staru meneginsku rečenicu, uvijek istinitu i više nego ikad dragocjenu, i u ovome slučaju: *Offellèe fà el to' mestèe!*

PRVA ZAGREBACKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvorница email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split

njemu djevojka misli, i da mu je svaka nada izgubljena, da od nje nešto postigne, te ne znajući kako da svoj žal iskali, ni pet ni šest, već je pljuskom zamlati. Djevojka na to briznu u plač, na što se skupiše putnici oko nje, da doznaju što se dogodilo. Kad im ona ispriča, svi ostaroše otvorenih usta pitajući se, je li moguće, da takova šta jedan pop — župnik učini jednoj djevojci. . . .

Napomenut mi je, da se je djevojka iskrcala u Milnu, a pop u Sutivan, te bi po tome rekao, da pop nije niti poznavao djevojke, jer rekbi nijesu iz istog mjesta. Ako je tako, čemu se je onda pačao u nju; što je htio od nje imati?

Čini li vam se, da su ove i ovakove pojave zbilja vrlo žalosne za . . . bogobojažni kler? P.

Dopisi.

Iz Trogira.

Poslije toliko vremena obdržavala se je na 8. ov. mj. općinska sjednica u prostranoj općinskoj dvorani, na kojoj je bio i konačni račun g. 1911. u prvoj točki dnevnog reda. Sjednicu je pro figura predsjedao načelnik Mikula sa prisjednicima Katalinić, Munitić, Lušić i Coce. Otsutan bijaše prvi prisjednik Palčić, koji je počeo razumijevati situaciju. Vijećnika je prisustvovalo dvadeset i šest, a ostali ne bijahu opravdani. Vijeće bijaše na okupu u devet i po, te počеше naprosto lagati.

Općinstvo je znatljivo pohrlilo k sjednici, jer su javljali i organizovali baš po onu kako cirkus javlja po svojim reklamama.

Začugljeno općinstvo gleda, kako je sav trg blokiran policijom, žandarima, mjesnim deketivima, a i nije izostao niti jedan Mikulin konobar, koji su bili svi u svečanom ruhu obučeni. Vogja im bijaše komesar Persić, koji je stigao iz Splita, radi javnog reda i mira. Dakle počnimo u kratko, da iznesemo bar nešto o sjednici, a ostalo će biti tanko po tanko raspravljano u javnoj skupštini opozicije, na kojoj će biti pozvato upraviteljstvo, vijeće i općinstvo trogirске općine.

Čitavu sjednicu je vodio brat načelnika Frane Madirazza, koji je svega i svečega govorio.

Nije vijeću istakao svoj rad od dvadesetak dana na općini i u svojoj poslovnici, da bolje izviti, i napravi i laže, kako bi slušaoci došli do njegovoga tobožnjeg uvjerenja. Pop Fulgosi baš junački se je istakao kao prosti lažac i klevetnik. Ali brže bolje Mikula i Frane zabašurili su i činili izvrnuti neke riječi popa Fulgosa, koje je rado pogazio, a bio je slučajno zaboravio na Frana naputak. Dakle u jednu riječ obručelnik Frane Madirazza i poznati pop Fulgosi, uvijek su upadali u riječ, te su ko upravljali sjednicom. Tu se nije znalo ni ko pije ni ko plaća.

Zasluzivalo je slušati viku Franinu i njegove bedastoće, a i uvrijeda nije izostalo. Fulgosi je fraze pobugjivale su ugodan smijeh i zabavu. Nemoguće je sve nabrojiti, ali ostaje vremena, da se sve do riječi pročita i razjasni. Javno mnijenje osuguje samo prisjednike, koji se upuštaju u rukama zloduha Frane. On je vodilac konačnog računa i blagajne, a u jednu riječ on upravlja sa cijelom općinom, te gospoda prisjednici samo figuriraju i podpisivaju. Gospoda prisjednici, jednom barem otvorite oči, kada ne će još državnih odvjetnik, pak razvidite i raščistite taj kukolj. Na vas pada sva odgovornost, a i kazne će vas neizbježno radi onoga stići, što je Mikulina ruka učinjela. Šiba.

Iz Promine.

U našoj su općini 24 vijećnika prosto ratilo u rukama bratra Jurenovića. Što on rekne, oni potvrguju. Svaki put, prije nego ih dovede u općinsku vijećnicu, napije ih rakijom, pak im reče, kako će glasovati pri pojedinoj tački dnevnoga reda. Iza ovoga suvišno ti je svako razlaganje i dokazivanje. Oni ti sami jednostavno reknu ovako:

„Ne pomaže ti govoriti, jer mi ne ćemo, nego kako smo odlučili“. Eto to vam je moć čaše vina i čokana rakije. U vijećnici pak ne zna se ni tko pije ni tko plaća. To je takva galama, da se čovjek pita — gdje smo ovo. Pa tako mora da i bude, jer nesvijesni ljudi ne znadu što rade. Takvi baš gode fra Jurenoviću.

Njemu se od milote grudi šire, pak dan opć. vijeća, njemu je dan veselja i slave. Zadnji put nije mu pošlo baš sve za rukom, jer su neki vijećnici uvidili nepoštenje i nepravicu, pa ne dadoše se upregnuti. Općinski pisari (njih dvojica) ital su povišicu plaće i stalnost. Jedan od ovih

fratarski je miljenik, koji je bio postavljen za općinsku trublju. Fratar je htio svakako skloniti vijećnike, da se samo jednoga imenuje stalnim i to Pešu Kabića, ili kraće *Colu*, kako ga ovamo zovu, a dok onoga drugoga, da se ne imenuje, premda je stariji, sposobniji (inteligentniji) i sve što hoćete; ali ono što je najglavnije, nije furtimaš. Ovaj mali, sin je pok. Nike Čavline, koji je čitavi svoj život proveo u općini, te znao da neumorno radi i koristi svome narodu. Gdje ti je obraz i poštenje fratre Jurenoviću, kad bi htio, da se ovako odužiš naprama pok. starcu, koji je ostavio najljepše uspomene u srcima svih Prominjana? Promišli samo do čega te je dovela tvoja divlja strančarska i nekatolički uzgojena lud.

Da nijesi pak u tome uspio zahvaliti je poštenom osjećanju načelnika, kojega za takva šta nijesi mogao. Kod ovakih tvojih djela lakše će te upozvati i lakše će se uviditi tvoja svrha.

Ova tvoja pristranost znaj, da se je svakoga neugodno dojmila i da će ostati za dugo upisana u srcima našim. Riječi načelnikove kćeri nek ti budu najboljim svjedokom, kako se je to neugodno dojmilo poštenih i nepristranih duša, tvoj naum, tvoja želja, da se maloga Čavlinu malo po malo vanka istjera. Znamo, da bi ti najradosniji bio, kad bi nepoćudni elemenat do propasti doveo, ali smo uvjereni, da će se uvijek naći po koji pošten Prominjani, koji će ti na rep stati pri provagjanju takovih djela. Ar.

Skradin, 2. septembra 1912.

Prošle nas je subote p sjetilo pjevačko društvo mladih splječana i priredilo je koncertat na opće zadovoljstvo. Taj skup pjevača svojim tačnim i preugodnim pjevanjem očarao je našu publiku, koja se je dostojno, uz vrlo male iznimke, odazvala pozivu i tih vrijednih omladinaca. Tačno i precizno su bile izvršene sve tačke programa. Odobravanju i pljeskanju nikad konca. Ovi mladi i marljivi ljudi pokazahu, da znaju pjevati osjećajem, te da osobito poznavaju harmoniju. Slijevanje glasova bilo je jedinstveno, a prelazi su odlično izvajani. Pjevali su lijepo i potpunom sigurnošću teški komad Bazina „Hanibalov prelaz preko Alpa“, kojim pokazahu svoju osobitu muzikalnu vrijednost i umijeće. Treba istaći pjevanje solista gosp. Domančića i Alujevića. Prvi je svojim tenorskim glasom, kojim najljepše vlada, ulijevao slušaocu ugodne slasti, a drugi je svojim jakim i slatkim glasom baritona opajao ljude. Imali smo prilike da čujemo i kvartet, komu treba poželiti da naprijed stupa započeto stazom, jer će sa sigurnošću doći do velika napretka.

Koncertat je bio svršen velikim aplauzom pjevačima. Zatim je bila zajednička večera u restauraciji g. Buljana, gdje su pjevači bili pozdravljeni iskrenim i vatrenim riječima. Mladi se je gosp. Vidović vrućim riječima zhvalio, a tada su pjevali i nazdravljalo se je do ka-ka.

Počastio nas je te večeri svojim dolaskom i naš prijatelj D.r A. Bego, koji je uvijek naš mili gost. Ivanjko.

Omiš, mj. septembra.

Primamo:

Izašao je najnoviji letak St. Vukušića, a Marušić načelnik i dr. (Franceschovi) koji su pred malo morali dućane zatvarati poradi stečaja, silno su potlačeni. Načelnik se je u prošlu negjelju htio zahvaliti načelnikstvu. Štab ga je od toga odvratilo. Lako je sada i pojmiti zašto se zapisnici sjednica za tajnu drže. Jasle su jasle.

Ovamo se organizuje „Naprednjačko društvo“. Pisat ćemo vam pitanje o tome.

Op. ur. Na taj zadnji novi letak osvrnut ćemo se u narednom broju, jer nam je za ovaj broj kasno (u zadnji čas) stiglo.

Vijesti iz grada i okolice.

Nekoliko Zvonimiraca, koji posjetiše Skradin i tamo prirediše koncertnu zabavu, o čemu donosimo dopis, zaustavilo se i ovdje, te u negjelju dadoše malu improvizovanu zabavicu u dvorani našeg „Kola.“

Premda je sve bilo iznenađa, ipak se dvorana napunila biranim općinstvom, koje se je nauživalo lijepog pjevanja. Ono desetak mladih Zvonimiraca zbilja zaslužuje svaku pažnju, jer je njihovo pjevanje veoma lijepo i u dinamičnu i u izraženom osjećaju. Piana su veoma lijepo izjednačena i slatka.

Naši kolaši uživahu u pjevanju tih mladića, te u duši izjednačivahu način svog pjevanja sa njihovim.

vim. Jedna i druga mladost poslije zabave našla se skupa, te je u hotelu „Krka“ prošla zajednički u veselom pjevanju večer. Njihovo skladno pjevanje okupilo je veliki broj gostiju hotela i kavane.

Zadnje novosti.

Stanje u Turskoj uvijek je još nesregjeno, burno i krvavo. Veliki vezir obolio je, a Kiamil paša, koji je preuzeo predsjedništvo u ministarskom vijeću, služiti će do bajrama (do sredine septembra). U svim sandžacima i kazama u Albaniji narod uskraćuje plaćenje poreza, te još uvijek vladaju revoltne prilike.

Iz naše Velike Žbarije. Vlada je odbila utok J. Grzaševića, da mu se modificira ili oštiri osuda, po kojoj bi morao otići iz Hrvatske. Čuvaj se sprema na veliki „ustavni“ rad iza vršenih audijencija. Komesarijat ostaje, jer to žele svi faktori obiju pola. Evala im!

Naš sabor imao bi skoro da bude sazvan. Pretpostoji velika mogućnost, pa očekivamo, koliko će bit istine u tome.

Obavijesti Uredništva.

Gosp. dopisnik. — Sinj. Zbog obilna gradiva drugi put. Molimo sasvim u kratko.

Gosp. — a. Skradin. Jedan uvrstismo, a drugi u narednome.

Gosp. — ic. — Kistanje. Nikako ovog puta ne možemo, jer kasno stiglo.

Gosp. A. Standinger. — Dubrovnik. Podmireno do 30./6. 1913.

Gosp. C. — Tribunj. U narednom.

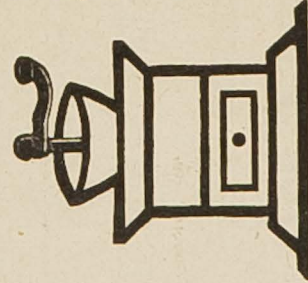
Gosp. Og. Z. Makarska, Isto.

Jedna lijepa slika, obojadisana, koja prikazuje „Otelu“ pred mletačkim duždom u Mlecima“, sa zlatnim okirom, 175. cm. duga, a 125 cm široka, može se kupiti u kući Cefer — Crnica.

Mladić, apsolvirani gimnazijalac, da realne gimnazije uz jeftinu cijenu. Spravan je podučavati i sve one, koji namjeravaju ući u I. razred. Obratiti se na uredništvo.

Oprezno odbijajte slične otmote, koji nijesu „Pravi Frank“.

Proizvod najboljih domaćih sirovina.

Kod kupovanja „Pravog Franka“ izvolite paziti na ovaj tvornički znak.

Tvornica u Zagrebu.

im 1.21/24.68

putu ispunjavanja tog zavjeta. Dobra za oslobodjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamršenija i na više strana. Naš narod imade danas proti sebi svu Europu i njezinu humanitarnu lukavost i diplomatsku sofisticirku vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvolski, sad Kiderlen-Veheri il Betman-Helwegi (i kako se još zovu ovi zagovaratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkamo i dovršimo pasmo narodnog oslobogjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epopeje. Evropske velike države po advokatsku mrse

loga uvodu, dok jednjama to nije, mi će u velikom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na Jugu.

Poduprti našim razlozima digosmo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, svjetujući, da bi se (još onda) imalo nastojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko-hrvatskog) svenčilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da riješava.

Nijesu nas općina shvatili i neki digošše se protiv nas, osugujući naše postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga.

Čitamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

POVIŠAVANJE.

Jer mi smo generacija velike narodne sinteze, i naš je zadatak integralni nacionalizam, bez popuštanja, bez koncesija, bez pocijepanosti. Iz svakog uvjerenja hoćemo da povučemo sve konsekvencije misli i djela, i mi ni u čemu ne možemo da ostanemo na po puta. Krajnje dosljedni, u radu za Naciju ne smijemo držati ništa odviše drskim ili pretjeranim ili nemogućim. Nakon toliko stoljetnih procesa beskonačne diferencijacije našega roda, mi hoćemo jedan definitivni proces integracije, koji će sve različenosti lokalne, provincijalne, imenske i državopravne da stopi u širokoj har-

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLANE PRIMAJU SE. - E RAČUNAJU 16 PAKETA RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 PAKETA PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca i patičan, kao što i ki ponos, ali je dostojan divljenja, on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajživahniji, najuje, -duguje svoj

visiti, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psihosamo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviri, gi tijekovi unu-ike. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim veicma. Sada, a da e pred nekoliko astellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ra, nije nikad za- itanja i probleme je razlika izmegju e bave ovim pro- icijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od . sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća n starcu: žuljara je ar onda načini sljaku buvene; u toj prvaj rirode momće je po-) osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i zje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iine poticao je vije-

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cienjenog občinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa veleštvnjem
FRANE CRLJENKO

5

MARKO MARKOVINA

SPLIT
TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo
Peći i šparherda,

Eternita,
Cijevi, dimnjaka i pločica

keramike □
Stakala, prostih i ornamen-

talnih □
Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porculane i t. d. 39

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škoton
Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje svaku vrst gradjevnih radnja i popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka (Sparherda) i peći za sobe.

Poduzimlje čvrste radnje u cement beton (Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa posebnom kancelarijom za nacрте i trebov-nike u kući Pasini put Suda. 26

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.
2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL

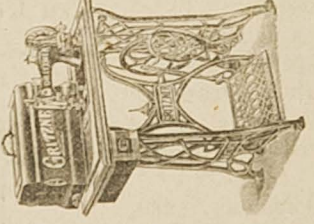
PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE, DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE

MJENJAČNICA

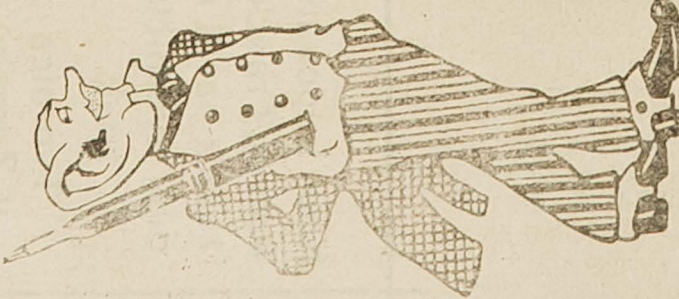
KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREČKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE-
BANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - - -

PAPIRNICA
JURAJ GRIMANI
ŠIBENIK

Gritzner Šivaći Strojevi
Kao za kućnu uporabu i veživo — tako za svaku industrijalnu radnju najbolji.

ŠIBENIK

Pribor za pisace, strojeve svijuh sistema.

- - Razglednica i svih ostalih kancelarijskih predmeta. Svi školski risaci i pisaci predmeti.

Gritzner Koturače
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Svakovrsne Igračke i Bijouterije.

52-40

Automatična olovka i pera

Centrala

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za ljetnu sezonu

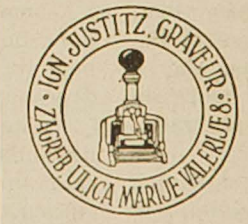
MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene 52-39

NE BOJI SE UTAKMICE.

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

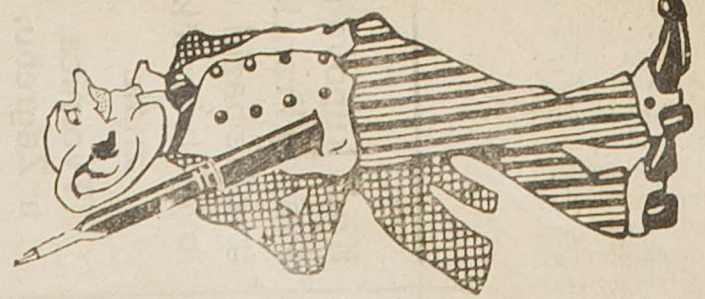

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 33

Petrić Ljubomir - Split

ŠIBENIK

Centrala

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split